

Protokoll fört vid möte med Landsbygdsnätverkets styrgrupp den 29-30 maj 2018 på Scandic hotell i Karlskrona

Närvarande:

Harald Svensson, Jordbruksverket, ordförande
Annika Andersson, Lokalt ledd utveckling
Ingmar Elofsson, Lokalt ledd utveckling FOG
Ingmar Alm, Svenska Fotbollförbundet
Tore Johnsson, Sveriges Fiskares Producentorganisation
Anders Johansson, Coompanion
Marianne Wetterin, Naturvårdsverket § 1- 16
Christina Milén Jacobsson, Hushållningssällskapens Förbund
Eva Engström, Länsstyrelserna
Åsa Bjelkeby, Tillväxtverket
Åse Classon, Hela Sverige ska leva

Adjungerad

Andreas Mattisson, Förvaltningsmyndigheten Jordbruksverket

Kansliet

Maria Gustafsson
Nils Lagerroth

Övriga

Maria Ahlsved, Näringsdepartementet
Jacqueline Hellsten, via Skype § 10
Lauri Hyttinen, via Skype § 16

Deltog inte:

Åza Rydén, ESF-rådet, adjungerad
Bianca Burkardt Salazar, Näringsdepartementet
Thomas Norrby, SLU
Anneli Gunnars, Naturbruksskolornas Förening
Patrik Nilsson, Företagarna
Sofia Lindblad, LRF

1. Mötets öppnande

Ingmar Elofsson hälsade välkommen till Karlskrona. Harald Svensson tackade för att vi fått komma, hälsade välkommen till mötet och öppnade mötet. Under lunchen och strax efter lunch deltog Patrik Hansson, kommunalråd i Karlskrona, med information, se § 11. Under lunchen deltog dessutom tre landsbygdsutvecklare från kommuner i Blekinge och informerade om aktuella kommunala landsbygdsåtgärder i regionen.

2. Presentation av nya styrgruppsledamöter

Marianne Wetterin från Naturvårdsverket och Christina Milén Jacobsson från Hushållningssällskapen deltog för första gången och presenterade sig. De hälsades bägge välkomna till styrgruppen av ordföranden.

3. Sekreterare

Nils Lagerroth utsågs till sekreterare.

4. Justerare

Anders Johansson utsågs till att justera dagens protokoll.

5. Föregående protokoll

Föregående mötes protokoll från 8 februari 2018 var utlagt på Landsbygdsnätverkets interna sida.

Beslutades att godkänna föregående mötes protokoll.

6. Nya medlemmar

Innan mötet var det 98 medlemmar i Landsbygdsnätverket. Maria Gustafsson föredrog utsänt förslag på nya medlemmarna. Följande har sökt medlemskap:

NicKAnDSwE	Enskild firma	Tror på kraften som finns med närodlat.
Discover Kopparberg	Lokal ideell förening	Vill lära sig och bidra till innovativa idéer för att utveckla avfolkningsbygder.
IM Individuell Människohjälp	Ideell förening	IM är en svensk ideell biståndsorganisation som arbetar globalt med hållbar utveckling genom social och ekonomisk inkludering. I Sverige är verksamheten indelad i fem regioner med särskilt fokus på svensk landsbygdsutveckling i region öst (Småland).
Matfiskodlarna I Sverige AB	Intresseorganisation	Intresseorganisation för matfiskodlarna i Sverige som juridiskt är registrerat som AB.

Beslutades att

som medlemmar i Landsbygdsnätverket acceptera IM Individuell Människohjälp och Matfiskodlarna i Sverige AB. De övriga två avslås med hänvisning till att den ena är kommersiell aktör utan att företräda en medlemsnytta och att den andra bedriver verksamhet enbart på lokal nivå.

7. Ny ordförande i den tematiska arbetsgruppen för fiske- och vattenbruk

Ingemar Olofsson har tidigare varit ordförande i arbetsgruppen för fiske och vattenbruk. Ingemar Olofsson lämnar ordförandeskapet på grund av tidsbrist, men blir kvar i arbetsgruppen.

Beslutades att välja Malin Skog, Havs-och Vattenmyndigheten som ny ordförande i arbetsgruppen för fiske och vattenbruk.

8. Frågor på utskickad lägesrapport

En lägesrapport var utsänd till styrgruppen och Maria Gustafsson beskrev upplägget av lägesrapporten samt kompletterade med viss information om de delar av verksamheten som drivs av projektmedel. En korrigerings är att det var 9 webinarier istället för 10 webinarier genomförda under perioden. I bilagan Kraftsamling smarta byar beskrivs begreppet ”smart villages”. Andra begrepp som används är att kalla det ”kloka byar” eller ”wise villages”. Det finns en diskussion om begreppet. En tanke är också att använda begreppet bygder istället för byar.

Styrgruppen diskuterade begreppet Smarta byar, som kan vara svårt att kommunicera ut. Det är viktigt ta denna diskussion tidigt om begreppen. Nu har vi chansen att förhålla oss till begreppet smart villages och ange vad det ska heta. Ordet smart kan indikera att det är något nytt. När man googlar på smarta byar så används det även av ekobyar. En variant är att istället för smarta byar prata om smarta bygder, som knyter en till en förstudie som gjorts av LTU (Luleå Tekniska Universitet) om smarta hållbara bygder. Begreppet Smart Villages kommer in i EU hanteringen så vi måste hantera det.

Maria Ahlsved berättade att det var ca 20 personer från olika departement den 9 april då Landsbygdsnätverket hade en informationsdag på näringsdepartementet. Även de egna representanterna från Landsbygdsnätverket som beskrev olika verksamheterna, ca 20 personer, fick en bra bild av vad som görs.

Styrgruppen diskuterade även upplägget på lägesrapporten med kolumner först och därefter löptext.

Maria Gustafsson och Andreas Mattisson informerade om personalsituationen vid kansliet.

Beslutades att

Kansliet återkommer med förslag till hantering av begreppet för Smart villages
Kansliet ger förslag till eventuellt nytt upplägg av lägesrapporten

9. Information från Näringsdepartementet Maria Ahlsved och Förvaltningsmyndigheten Andreas Mattisson

På gång på näringsdepartementet:

Maria Ahlsved:

Det kommer sannolikt bli en programändring i landsbygdsprogrammet. Visa delmål ska uppnås senast 31 dec 2018. Vi kan ha svårt att nå mål i klimatåtgärderna och landsbygdsutvecklingsåtgärderna. Man sänker då de finansiella delmålen, inte slutmålen. Exempelvis så har biogas haft en svår marknadssituation samt så har utbetalning av bredbandsstödet gått långsammare än man tänkt sig. Det påverkar inte slutmålet och storleken på programmets budget.

Det har inte beslutats ännu om växelkursförändring.

Det finns ett problem i det särskilda programmet för LLU inom social och regionala fonderna att man inte når upp till N+3 regeln.

Landsbygdspropositionen presenterades den 19 mars. Riksdagsbeslut förväntas den 7 juni. Det är osäkert om den går igenom, men troligtvis. Det ska komma tillkännagivanden. Det man fattar beslut om i riksdagen är målen. Det övergripande målet är ”En livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet”. Det finns tre delmål om hållbarhetsdimensionerna om ekonomi, socialt och miljö. Proppen handlar om att man bestämmer mål och arbetssätt. I den andra delen finns de konkreta insatserna. Det som handlar om arbetssätt är att landsbygdsutveckling rör flera politikområden och att man ska förstärka landsbygdsfrågorna i många politikområden. Det är en viktig princip. Tillväxtverket ska samordna landsbygdspolitiken och de ska hjälpa andra myndigheter att bidra. Det föreslås en flernivåmodell och många aktörer ska vara delaktiga, även civilsamhället. I samband med civilsamhället nämner man Landsbygdsnätverket som nationell plattform för utvecklingen av kunskaper, metoder och arbetssätt om landsbygdsutveckling. Landsbygdsnätverket har en viktig roll och gör ett bra arbete som är viktigt att bygga vidare på. Det fanns förslag från kommittén om att utöka Överenskommelsen för civilsamhället med landsbygdsutveckling, men bedömningen är att utveckla det som redan finns och som fungerar bra.

Den andra delen handlar om mer konkreta insatser. Man har lagt en propp på 750 Milj. kr 2019 och 750 Milj. kr 2020, sedan 400 milj kronor per år de kommande åren. De två första åren är det mycket fokus på näringsliv och företagande såsom med digitalisering och teknikutveckling i företagen. Det blir mer pengar till Almi och Norrlandsfonden samt satsning på besöksnäringen. Tillväxtverket hanterar flera av uppdragen. Det handlar om innovation och kunskapsutveckling, ex inkubatorer och science parks. Företagen ska kunna ta in kompetens för att driva på innovationsarbetet. Ett kunskapscenter ska arbeta för landsbygdsforskning som SLU ska hålla ihop. Det blir satsning på enskilda vägar och transportbidrag till livsmedelssektorn. Kommunerna får stöd för att informera om VA-lagstiftningen. En utredning ska starta om deltagandet i kulturaktiviteter på landsbygden. En utredning ska göras om kompetensförsörjning på landsbygden inklusive frågan om studiemedel. Det kommer att bli mer resurser till Norrlandsstödet.

Det är inget i proppen som har rubriken specifikt miljö, dock är det ett av delmålen. Norrlandsstödet går till mjölkproduktion i huvudsak och kan ses som en miljöåtgärd. Det är nya pengar till transporter och enskilda vägar.

Tillväxtverket får en viktig roll att samordna myndigheterna och hur de kan bidra i landsbygdsutvecklingen på ett tydligt sätt, och även med metodutveckling,

Det finns ett nationellt skogsprogram med ett mål och fem fokusområden och en handlingsplan. Visionen är att skogen, det gröna guldets, ska bidra med jobb och forma tillväxt i hela landet samt utvecklingen av den växande bioekonomin. Målen och produktion och miljö är jämställda.

Inom livsmedelsstrategin har det beslutats om nya pengar och nya uppdrag. Jordbruksverket har fått uppdrag inom ekologisk produktion. Det har kommit mer pengar även i andra uppdrag.

OECD har gjort en studie om livsmedelkedjans innovationssystem som lanseras den 8 juni.

Ett slutbetänkande har överlämnats om statliga servicekontor med service på flera platser. Där föreslås att 27 nya servicekontor inrättas med försäkringskassan, pensionsmyndigheten, skattemyndigheten och Af. Det finns servicekontor tidigare men detta är ett förslag med olika nya platser.

Det är en ny programperiod för CAP på gång. Meddelandet kom i november. Det var ett sakråd i februari och det finns en pm om framtida jordbrukspolitiken som regeringen tagit fram, DS, som publicerades i samband med sakrådet. Den är från näringsdepartementet och beskriver Sveriges position och inriktning.

MMFen, den fleråriga budgetramen från EU, kom som förslag i maj. Den föreslår neddragning med 4 % för CAP och 4 % för havs- och fiskerifonden. Det föreslås mer neddragning i pelare två med 15 %. Medlemsstaterna har möjlighet lägga mer egna pengar i fonderna.

Den 29 maj kommer regionalfondens regelverk och det gemensamma regelverket för alla ESI-fonderna att presenteras. Den första juni kommer regelverket för landsbygdsfonden och för Havs- och fiskerifonden. Dessa ska senare analyseras och förhandlas på en gång. Det är hög takt för att hinna bli klar med MMF och regelverket innan det är val i EU-parlamentet i vår. Det finns en risk att man inte hinner och då blir man inte klar 2021. I kommissionens meddelande är man mer ute efter förenkling, subsidiaritet, mindre kontroller och mer resultat. Det ser man dock inte mycket av i själva regelverket. Man ska ha en CAP strategi som håller ihop första och andra pelaren. Kommissionens medfinansieringsgrad minskar till max 43 % istället för max 53 %. idag. Fortfarande är det 5 % medfinansiering i landsbygdsfonden till Leader. Det föreslås ett CAP-nätverk.

Sverige stöder kommissionens förslag om ny förvaltningsmodell och de mål och indikatorer som förslås. Lagstiftningen kopplad till genomförandet är dock inte tillräckligt kopplad till förenkling. Sverige vill ha det ännu enklare. Att gå över till enklare revisionssystem är nödvändigt och regelverken ska harmoniseras mellan ESI-fonderna. Direktstöden behöver utformas på ett annat sätt, exempelvis att takbelopp behöver vara frivilligt. Sverige har fortsättningsvis ökat fokus på den andra pelaren istället för den första. Fortsatt marknadsorientering viktigt och viktigt med ökad produktivitet och ett regelverk som utvecklar en stark kunskapskedja. De svenska positionerna finns som underlag inför förhandlingarna.

Det pågår ett swotarbete på Jordbruksverket. Den 11 juni är det en workshop. Den 14 juni är det ett webinarium *Landet lär* med Carl Johan Linden om regelverket. Regelförslagen ska skickas ut på remiss under sommaren. I augusti blir det ett EU sakråd.

På gång på förvaltningsmyndigheten:

Andreas Mattisson:

Jordbruksverket har en ny generaldirektör, Christina Nordin. Verket kommer också få en styrelse och överdirektör. Styrelsen bedöms vara på plats i september.

Vi har omorganiserat och placerat all handläggning till samma organisatoriska enhet. Det ska bli en röst gentemot kunden. All handläggning och ansökan om stöd sker på ett ställe. Ambitionen är att halvera den effektiva handläggningstiden. Ekologisk produktion och kompensationsstöd ska de få ut de sista 15 % av utbetalningarna från 2015, 2016 och 2017 under hösten 2018. Utmaningen är även att komma i fas med utbetalningarna för 2018. Det är den stora utmaningen för framförallt länsstyrelserna men även för Jordbruksverket.

N+3 innebär att pengar som vi fått från EU ett år måste bli utbetalade inom 3 år, annars går de tillbaka till EUs kassa. I år är det 2015 års pengar som måste skickas ut. Det finns ett par bekymmer, ett är inom LLU vad gäller social- och regionalfonden. Det är lite pengar men ändå viktigt fråga. Vi gör tillsammans med LAG det vi kan med dessa fonder för att få ut så mycket som möjligt. I Havs- och fiskerifonden ligger problemen hos myndigheterna själva. Det finns en plan för hur vi ska göra. I landsbygdsprogrammet betalas det ut i god takt så inget bekymmer.

Delmålen som finns fastställda i programmen är kopplade till en resultatreserv som utgör 6% av budgeten för de olika fonderna. Om vi inte når dessa delmål kan Kommissionen säga att vi misslyckats, de 6% kan då flyttas någon annanstans eller de håller inne med utbetalningarna. För åtgärder inom klimat/biogas är marknadssituationen komplicerad och klimatklivet är förmånligare i många fall. Regeringen har aviserat en statlig utredning om biogas i Sverige. Vi föreslår att man kommer att sänka målen. Ett annat bekymmer finns vad gäller att betala ut pengar i de områden i landsbygdsprogrammet där LLU, bredband och service ligger. Vi har där haft en störst efterfrågan och beslutstakt, ca 60 % av pengarna är beviljade i olika projektinvesteringar. Det är utbetalningen som är ett problem, enbart 7 % utbetalt. Knuten är framförallt på bredbandsidan. Dessa projekt kräver en lång planering med exempelvis handläggning på trafikverket, det finns problem med att hitta entreprenörer och grävare. Bilden är att det ser olika ut i olika delar i landet.

Det finns signaler att ansökningstrycket mätts av. Svårt vet vad det beror på. Det kan bero på att det uppdämda behovet avtagit eller att pengarna håller på att ta slut. Det är något som man behöver titta på.

Styrgruppen diskuterade frågor om låg bredbandsutbetalning (den som ska ha fibern har ingen påverkansmöjlighet, det finns låg drivkraft hos aktörerna, det finns för få dominerade företag, risk att IP Only inte klarar ansvarstagandet), grön flagg för leaderhandläggarna (de ökar och det finns exempel där Leaderkontor med grön flagg hjälper andra) ekonomin (risker med att LAG betalar ut kommunpengarna i förskott till projekt innan de blivit godkända, behovet av att ha medel kvar för att kunna avsluta Ledargrupperna).

10. Fördjupad lägesrapport från arbetsgruppen Service i landsbygder

Jacqueline Hellsten, ordförande i arbetsgruppen Service i landsbygder rapporterade via Skype.

Vid landsbygdsriksdagen i Visby fick de olika medlemmarna i gruppen reflektera över servicebehoven i en by och vad deras organisationer kan bidra med. Begreppet service diskuterades. Vid landsbygdsriksdagen i Örnsköldsvik gjordes en uppföljning och servicebegreppet var mer utvecklat.

På hemsidan har gruppen lagt upp information om vad för stöd som kan sökas och också artiklar varje månad om inspirerande exempel. De kommer fortsätta lägga upp exempel även om gruppens lagts ner.

Gruppen har genomfört regionala möten samt nationell träffar i anslutning till leadmötena i Varberg, Sollefteå och i Borgholm. Gruppen har haft samarbete med fiske- och vattenbruksgruppen och samtal med integrationsgruppen.

Gruppen har tagit fram en flyer med en tabell om hur man söker stöd utifrån vilka behov som finns. Gruppen har även medverkat i två Landet poddar samt planerar för ett Landet lär webinarium. En enkät ut till LAG gav goda resultat om att gruppen spridit bra information och att mer info om goda servicelösningar efterfrågas.

Det är roligt att service har blivit sexigt. Det är ett stort engagemang och det finns en förståelse för att det hänger ihop, ex lokal matproduktion och den digitala lanthandeln. Hur hittar man de digitala verktygen för att kunna hitta de lokala produkterna.

Mötet diskuterade frågor om komplexiteten med service på landsbygden där olika lösningar krävs för olika landsbygder. Det finns en uppdelning mellan kommersiell och offentlig service. Vi kan initiera servicearbetet i projekt, men det behövs en kommersiell bärighet i längden och kommunerna måste då ta sitt ansvar. Utmaningarna ligger hos både kommunerna och de lokala aktörerna på landsbygden. En annan aspekt är att det kan finnas ett samband mellan exempelvis betande djur och att det finns service och skola.

11. Karlskrona kommuns arbete med landsbygds- och skärgårdsutveckling,

Kommunalrådet Patrik Hansson, Karlskrona kommun informerade om kommuns arbete med landsbygds- och skärgårdsutveckling. Det bor 67 000 personer i kommunen varav 35% bor på landsbygden. Det är de 33 öarnas stad med över 600 kobbar och skär. Det har historiskt varit en total dominans av försvarsmakten och fortfarande är marinbas och varvet kvar.

Kommunen har en översiktsplan och en landsbygds- och skärgårdsplan för 2018-2021 är beslutad. Bostadslösningar på landsbygden är viktig eftersom inte så många vill bygga på landsbygden. Det är en press att lösa bostadsfrågan. Eventuellt kan kommunen själv behöva bygga bostäder och det kommunala bolaget skulle kunna bli lite mer aktivt. VA-planen är på gång samt IT infrastrukturplanen.

Det finns en strategisk och operativ landsbygdsgrupp med kommunala tjänstemän. Föreningar kan söka en miljon årligen för olika landsbygdsinsatser. Exempel på insatser är att en kajakled, gårdsbutikrunda, ett samåkningsprojekt ihop med blekingetrafiken mm. I en skolöverenskommelse har det bestämts att alla skolorna ska vara kvar på landsbygden. Resultatet är att mycket föder mer och nya projekt. Kommunen skulle kunna använda Boverket lokalisering i Karlskrona mycket mer. Det vore ett intressant arbete framöver i närområdet, särskilt med landsbygdsutvecklarna.

12. Godkänna ekonomisk rapport och genomgång av långtidsbudget

Maria Gustafsson redogjorde för utskickad ekonomisk rapport samt långtidsbudgeten. Något beslut om ändring i budgeten behövs inte vid detta möte. Exklusive projektfinansiering för MATtanken samt för Tematiska gruppen för Fiske och Vattenbruk, finns det för Landsbygdsnätverket totalt 63,5 miljoner kr för hela perioden i TA-medel. Vi fick en minskad budget från 70 miljoner kr efter besparingarna. Av TA-medel i havs- och fiskeriprogrammet sätts det av 900 tkr varje år till Landsbygdsnätverket. Dessa medel kan vi inte rulla över till kommande år så använder vi inte dem så försvinner det vi inte använt. Sammantaget blir detta då (om vi använder 900 tkr per år från Havs och fiskerifonden) 68 371 tkr totalt sett för de bägge programmen. Även om vi inte använder de budgeterade medlen under något år så kan vi inom landsbygdsprogrammet rulla dessa vidare till kommande. I slutändan är erfarenheten att vi ändå gör av med hela budgeten. Vi kan använda innevarande programperiodspengar till 2023. Kommissionen har utlovat övergångsregler till nästa period med det är ännu mycket frågetecknen runt detta.

Långtidsbudgeten justerades senast i Borgholm. Den är uppdaterad utifrån de faktiska siffrorna från 2017. Justeringen syns i reserven på landsbygdsprogramdelen (TA) som är på totalt 3,6 Milj kronor, beaktat att budgeten 2018 är på sammanlagt 12,1 Milj. kr.

I utskickat dokument fanns kommentarer till de olika resultatposterna förutom vissa som kommenterades av kansliet på mötet. Exempelvis bedöms integrationsgruppen att utnyttja budgetmedlen under 2018 medan Gröna Näringar gruppen inte tros behöva hela budgeten.

Vad gäller service finns det en del kostnader vad gäller avslutningen med artiklar, utvecklad hemsida etc. Det finns reserverat 400 tkr i budgeten för 2018 som kan användas för landsbygdsgalan/ullbaggeprocessen 2019. Inom innovationssupporten finns medel för att bl a Inger Pehrson fortsätter arbeta i kansliet under hösten på konsultbasis trots att hon passerat pensionsgränsen. För forskarsamverkan finns medel som kan användas i grupperna, men ofta finansieras detta på annat sätt. Lönekostnaderna ligger lite högt bl a p g a inköpt av bemanningshjälp inom kommunikationsdelen.

Podden har en särskild budget på 240 000 kr, vilket i huvudsak är kostnad för inköpt journalisttjänst. Landet lär finansieras i huvudsak via budgetarna för de tematiska grupperna. I arbetsinsats tar det tillsammans ca en halvtidstjänst med podd och Landet lär.

Beslutades att

Godkänna den ekonomiska rapporten

13. Landsbygdsnätverket övergripande mål, verktyg och nuvarande verksamhet samt styrgruppens ansvar.

Maria Gustafson inledde med att berätta om Landsbygdsnätverkets mållogik. Övergripande mål är reglerade i rådsförordningen. Detta bryts ned till specifika mål som nu ska formuleras för perioden 2019-2020. Sedan görs en aktivitetsplan och arbetsplaner med insatser där de operationella målen fastställs. Utvärderingarna ska visa till vilken grad det nationella Landsbygdsnätverket har bidragit till de övergripande målen. Uppföljningen av de specifika målen görs i en medlemsundersökning och i uppföljningar direkt efter enskilda aktiviteter. I aktivitetsplanen finns uppföljningsfrågor formulerade. I lägesrapporterna redovisas utfall och resultat.

I aktivitetsplanen för 2017-2018 har styrgruppen formulerat 10 specifika mål. En del är sådant vi har till uppgift att arbeta med enligt rådsförordningen. Numera är det 100 medlemmar i Landsbygdsnätverket. Det ska finnas en balans i styrgruppen mellan medlemmar från gröna respektive blå näringar och från allmän landsbygdsutveckling, vilket vi lever upp till. Vi har en något högre andel aktiva deltagare i landsbygdsutveckling än i gröna näringar.

14. Resultatuppföljning i relation till de specifika mål som gäller 2017-2018

Maria Gustafsson redogjorde för den medlemsundersökning som genomförts under våren. En rapport var utskickad till styrgruppen. Uppdraget har genomförts av konsultföretaget Intermedia Business & Market research group AB.

En lista på 252 kontaktuppgifter togs fram av kansliet. De gjorde ett urval på 185 personer med en strävan att två personer från varje medlemsorganisation skulle få enkäten. 88 personer svarade i själva datainsamlingen (webenkät), vilket ansågs bra. Kansliet mobiliserade de vi hade samarbete med och bad dem att svara. Ett fel i enkäten var att fiske och vattenbruk benämndes fiske och naturbruk på några ställen, vilket kan ha påverkat svaren i dessa fall. En del korsrelateringar har genomförts men kanske kunde det ha gjorts några fler.

Några kommentarer:

- Gröna Näringar och Service i landsbygder kom väl ut i flera av svaren vad gäller att öka sin kunskap. Vad gäller fossilfri energi och bioekonomi kom detta lägre, det är dock nya områden som kan påverka svaren.
- Det kanske inte är så många som har en relation till naturturism, vilket kan påverka svaren.
- Medlemmar i allmän landsbygdsutveckling anger överlag att de ökat sin kunskap. Podden kan haft en viss betydelse i detta avseende.
- Vad gäller om man använder kunskapen så kommer Gröna näringar, Skärgårds- och landsbygdsutveckling och Service i landsbygder ut lite högre.
- Även om integration och unga kom ut sämre överlag så finns det många om tycker att nätverket ska jobba vidare med dessa frågor.
- Vad gäller synen på verksamheten så påpekade flera att vi är en neutral arena. Det är vårt unikum. Här kan särintressen komma samman utan att det blir en partsinlaga. Vi är en nationell arena för erfarenhetsutbyte men det finns mer att önska vad gäller både nationellt och internationellt samarbete.
- Bland de 33 % som inte håller med om att deras organisations kunskap om leadermetoden ökat är det endast 4 av 29 som arbetar specifikt inom Leader. Dock kan många tycka att de redan vet mycket om Leader.
- Bland de som jobbar med Leader får vi överlag väldigt bra betyg. Vi behöver dock jobba mer med att göra metoden runt Leader mer känd. Av de som berörs av Leader så har nätverket inneburit fler kontakter.

- Färre har svarat att de ökat sitt samarbete genom nätverket än vi önskat vilket är en besvikelse, men där kan det finnas nyanser vi inte fångat upp. Vi skulle kunna göra mer.
- Det finns positiva effekter av satsningar på ekosystemtjänster, nya affärsmöjligheter på landsbygden och samarbete kring innovationer.
- Nyttjandet av kommunikationskanaler är web, epost men även fysiska träffar Det är de aktiva medlemmarna som uppskattar vår verksamhet mest.
- Fysiska nätverksträffar och seminarier är mycket uppskattade dock lågt för Twitter.
- Rapporten är kompletterad med statistik för informationskanalerna.
- 8 av 10 medlemmar tycker att kunskapen de får är helt eller delvis enkel att sprida. En majoritet av de svarande, särskilt de aktiva medlemmarna, har listat behov av nya aktiviteter. Av de som listat nya behov av aktiviteter är 60 % beredda att planera och vara med att ordna aktiviteterna.

Kansliet redovisade statistik från webinarer samt en sammanställning av utvärderingar av aktiviteter under 2018. En kommentar var att ta med en fråga i enkäten om det sitter fler vid samma uppkoppling.

15. Resultatet av vårens behovspaning

María Gustafsson inledde diskussionen utifrån ett utsänt dokument. De behov som identifierats har olika källor och kan ses som medlemmarnas behov, programbehov, uppgifter enligt rådsförordningen, en nationell plattform samt behov inför framtida CAP.

Exempel på insamling av behov har förutom medlemsundersökningen, varit att tillsammans med enhetschefer på Jordbruksverkets landsbygdsavdelning, på programstyrningsforum där flera avdelningar och divisionen deltar, diskutera utmaningar i programmet där nätverket kan göra en insats. Det har också varit en dialog mellan Jordbruksverket och Tillväxtverket och med näringsdepartementet om vilka behov vi kan se kopplat till att nätverket är en nationell plattform. Behov finns även som rör rådsförordningen i kommande CAP. Behoven har kategoriserats i fem stycken kategorier såsom att främja naturbaserad verksamhet, lokal landsbygdsutveckling och om mångfald och ickediskriminering, att vara en plattform där medlemmarna kan lära av varandra, en om informationsspridning och en om nätverkets bidrag till landsbygdssäkring. Samtliga dessa kategorier bidrar till de övergripande målen samt till EU-programmens yttersta målsättningar.

I uppgifter enligt rådsförordningen jobbas det med aktiviteter för insamling av projektexempel i landsbygdsprogrammen och med aktiviteter som rör underlättande av programmens genomförande. Nätverket tillhandahåller kompetensutveckling för LAG. Vad gäller nationell plattform beskrivs att nätverket ska vara en area där det offentliga och civilsamhället ska ha utbyte, att främja mångfald samt att dra nytta av det europeiska landsbygdsnätverkandet.

Beträffande det nya förslaget till rådsförordning i jämförelse med dagens så skiljer det att det framtida nätverket ska vara ett även för hela jordbrukspolitiken. En skillnad är att vi på europeisk nivå ska kallas CAP-nätverket. Det finns dock inget i förslaget till arbetsuppgifter och mål som tyder på en ytterligare tyngdpunktsförändring gentemot jordbruket. Nätverket ska ta ansvar för insamling av statistik och uppföljning av programgenomförandet. I övrigt så påminner arbetsuppgifterna om det vi redan idag jobbar med. Behoven finns listade i de olika kategorierna.

Vad gäller de tillgängliga resurser för nuvarande Landsbygdsnätverk så finns det en långtidsbudget med nedtrappning där vissa saker är in-tecknat redan, exempelvis 400 tkr för eventuell ullbaggeprocess. 15 % av budgeten går till ren drift. Podd o webinarer kräver sina resurser. Med mindre resurser kan vi behöva banta ner antalet grupper. Det är bra med en reserv och vi behöver inte in-teckna allting.

Ett tänkbart arbetssätt under 2019-2020 är att verka mer paraplymässigt som redan görs i Gröna näringar gruppen med delnätverk. I denna grupp har vi samlat in folk från olika håll när vi gör en punktinsats inom något viss område, exempelvis i UGN gruppen (Ung i Gröna Näringar). Exempelvis kan man tänka sig att göra liknande paraplymässiga arbetssätt med punktinsatser även inom andra områden, ex inom Smart Villages

16. Smart Villages i Finland,

Lauri Hyttinen vid finska Landsbygdsnätverkets kansli medverkade via Skype om satsningar i Finland beträffande ”Smart villages”. Smart villages är ett begrepp som lanserades av EU kommissionen den 11 april 2017 och som inkluderar ett antal initiativ inom landsbygdsutveckling, regional utveckling, transporter, energi och digitala satsningar. Ett utgångsläge är även Cork Deklarationen 2.0 från september 2016.

I Finland har man en tävling ”smartaste byn i Finland” som handlar att byar kan registrera sig i augusti i år för att utvecklas till att bli en ”smart by”. Tävligen avslutas 2019 och då belönas den by som utvecklas mest. Under tävlingstiden får byarna stöd i form av webinarer, handledning goda exempel och kamratstöd. Frågor i Finland som berör smart villages handlar om vad som är en smart by och hur man ska mäta det. En möjlighet är att kalla det kloka byar istället för smarta byar.

Styrgruppens diskussion handlade bl a om landsbygdsreferenser i språkbruket (vedhuggning), det fiska ordet Talko som sammanfattar när man gemensamt går ihop och gör något för bygden, om studier om socialt kapital på landsbygder (Ulla Herlitz, HSsL), om korta livsmedelskedjor som viktig del i konceptet, om kommissionens mål, indikatorer och utvärderingar av smart villages, om hur detta påverkar Leadergruppernas strategier samt om relationen mellan kommunens respektive lokalbefolkningens engagemang för smarta byar.

17. Prioritering bland behoven inför verksamheten 2019-2020 samt formulering och fastställande av de specifika målen för verksamheten 2019-2020.

Styrgruppen delade in sig i mindre grupper och i en process togs det sedan gemensamt fram de viktigaste behoven, motivering till varför behoven är viktiga samt de specifika målen för verksamheten 2019-2020. Utgångsläget var den PM om behovspaning som skickats ut till styrgruppen. Resultatet sammanställs av kansliet och skickas ut till styrgruppen inför den fortsatta planeringen inför aktivitetsplanen 2019-2020. (I bilaga redovisas resultatet av prioriteringarna) Nästa steg är att identifiera ansvariga som är lämpliga att planera för insatser som kan leverera resultat i relation till de prioriterade specifika målen samt de ämnesområden som bedömdes mest angelägna.

Beslutades att

Kansliet sammanställer resultatet från prioriteringsdiskussionen samt skickar den för eventuella synpunkter via mail innan sommarsemestrarna.

18. Mötet avslutas

Harald Svenson avslutade mötet och tackade de närvarande.

Förda anteckningar

Nils Lagerroth

Justeras

Anders Johansson

Bilaga: Prioritering bland behoven inför verksamheten 2019-2020 samt formulering och fastställande av de specifika målen för verksamheten 2019-2020, enligt § 17

BILAGA till styrgruppsprotokoll 20180530

Prioriterade behov och specifika mål vid styrgruppsmöte den 29-30 maj

Här är resultatet av de prioriteringar som gjordes vid styrgruppsmötet den 29-30 maj. Det inkluderar även prioriterade behov som Sofia och Marianne skickade in maillades.

Ni som deltog i hela styrgruppsmötet, vi är tacksamma om ni justerar nedanstående sammanställning, dvs påpekar sådant som blivit feltolkat och kompletterar i de avseenden det saknas väsentlig information.

Ni som inte deltog i mötet kan höra av er till Maria vid kansliet för att förmedla era prioriteringar.

Sammanfattning av prioriteringarna

Under styrgruppsmötet genomfördes en workshop i syfte att formulera specifika mål för Landsbygdsnätverkets verksamhet 2019-2020. De specifika målen är ett första steg i att utarbeta en ny aktivitetsplan som i sin helhet omfattar:

- Horisontella perspektiv som ska genomsyra all verksamhet.
- Specifika mål
- Beskrivning av behoven som måste åtgärdas för att nå de specifika målen
- Insatsområden
- Hur de respektive specifika målen ska följas upp.

Utgångspunkten för workshoppen om specifika mål var en behovsinventering som var tillgänglig för styrgruppen en vecka före mötet (se bilaga 13. *Resultaten av behovsplaning*). Behoven hade inventerats bland medlemmarna genom en medlemsundersökning. Inventeringen omfattade också behov som finns på grund av vissa åtgärder går trögt i de tre EU program som nätverket ska främja. Underlaget innehöll även en beskrivning av vad landsbygdspropositionen säger om nätverkets roll samt vad förberedelserna inför kommande programperiod kan komma att innebära.

Styrgruppsledamöterna listade de behov som anses mest angelägna att åtgärda med hänsyn till nätverkets övergripande mål och dess rådighet. Utifrån det formulerade och rangordnade styrgruppen de specifika målen:

1. **"Medlemsorganisationernas förmåga att stödja utvecklingen av nya affärsmöjligheter på landsbygden har ökat"** för att möta behoven av att *"förstärka jämställdhet", "utveckla smarta, moderna och hållbara bygder", "skapa cirkulära och lokala ekonomier", "ha ett erfarenhetsutbyte, lärande och samverkan", "ta tillvara lärdomar från programutvärderingar", "ta tillvara digitaliseringens möjligheter", "bidra till livsmedelsstrategins genomförande" samt "stärka konkurrenskraften i naturbaserade näringar".*

2. **"Medlemsorganisationerna har utbytt erfarenheter nationellt och internationellt vilket lett till ökad förståelse och engagemang i landsbygdsutveckling"** för att möta behoven *"utveckla smarta, moderna och hållbara bygder", "ha ett erfarenhetsutbyte, lärande och samverkan" "ta tillvara lärdomar från programutvärderingar", "ta tillvara digitaliseringens möjligheter", "bidra till livsmedelsstrategins genomförande" samt "stärka konkurrenskraften i naturbaserade näringar"*.
3. **"Medlemsorganisationernas förmåga att engagera och involvera nyanlända och fler unga i landsbygdsutveckling har ökat samt att alla aktiviteter ska bidra till ökad jämställdhet. Detta gäller även att främja entreprenörskap och nya jobb."** för att möta behoven av *"kunskapsutbyte om att engagera unga", "förstärka jämställdhet", "sammanföra aktörer som jobbar med integration", "utveckla smarta, moderna och hållbara bygder", "skapa cirkulära och lokala ekonomier", "lärande och samverkan", "ta tillvara lärdomar från programutvärderingar", "bidra till livsmedelsstrategins genomförande" samt "stärka konkurrenskraften i naturbaserade näringar"*.
4. **"Medlemsorganisationernas kunskap om de förbättringar som behövs för att programmets mål ska nås har ökat."** för att möta behoven av *"lärande och samverkan", "ta tillvara lärdomar från programutvärderingar", insatser i de delar av programmet där efterfrågan är låg, "där bra initiativ reds sig utan stöd, men nätverk behövs", "bidra till livsmedelsstrategins genomförande" samt "stärka konkurrenskraften i naturbaserade näringar"*.
5. **"En kontaktpunkt för Leader har skapats och medlemsorganisationernas kunskap om och engagemang för leadermetoden har ökat"** för att möta behoven av *"utveckla smarta, moderna och hållbara bygder", "lärande och samverkan", "bidra till livsmedelsstrategins genomförande" samt "stärka konkurrenskraften i naturbaserade näringar"*.
6. **"Information om programmets möjligheter har spritts till medlemsorganisationerna, allmänhet och potentiella stödmottagare"** för att möta behoven av *"lärande och samverkan", insatser i de delar av programmet där efterfrågan är låg", "kunskap om stödmöjligheter". "bidra till livsmedelsstrategins genomförande" samt "stärka konkurrenskraften i naturbaserade näringar"*.
7. **"Medlemsorganisationerna anser att Landsbygdsnätverket bidragit till samarbete kring innovationer för att stärka landsbygdernas utveckling, många innovationsprojekt inom EU-satsningen EIP-Agri, ett aktivt innovationsnätverk såväl nationellt som internationellt och många innovativa idéer i olika landsbygdsutvecklingsinitiativ"** för att möta behoven av *"utveckla smarta, moderna och hållbara bygder", "lärande och samverkan", "kunskap om stödmöjligheter". "där bra initiativ reds sig utan stöd, men nätverk behövs", "ta tillvara digitaliseringens möjligheter", "bidra till livsmedelsstrategins genomförande" samt "stärka konkurrenskraften i naturbaserade näringar"*.
8. **Medlemsorganisationernas kunskap om ekosystemtjänster, med särskilt fokus på miljö och klimat, har ökat** för att möta behoven av *"utveckla smarta, moderna och hållbara bygder", "skapa cirkulära och lokala ekonomier", "sektorsövergripande arbetsätt", "lärande och samverkan", "ta tillvara lärdomar från programutvärderingar", "ta tillvara digitaliseringens möjligheter", "bidra till livsmedelsstrategins genomförande" samt "stärka konkurrenskraften i naturbaserade näringar"*.
9. **"Beslutsfattare i olika sektorspolitiska områden och opinionsbildare ska ha fått en ökad kunskap, utifrån våra medlemmars samlade erfarenheter, om hur beslut i olika områden har en inverkan på att nå målen i de tre EU-programmen"** för att möta behoven av *"utveckla*

smarta, moderna och hållbara bygder”, ”lärande och samverkan”, ”samlar och sprida kunskap om vad som skapar gynnsamma förutsättningar för landsbygdsutveckling”, ”ta tillvara lärdomar från programutvärderingar”, ”medverka till förberedelserna av ny programperiod”, ”bidra till livsmedelsstrategins genomförande” samt ”stärka konkurrenskraften i naturbaserade näringar”.

Med utgångspunkt från dessa specifika mål och den avgränsning som bakomliggande behov anger har nu kansliet i uppdrag att i samråd med medlemmarna inventera insatser och ansvariga utförare som blir viktiga för att uppnå målen. Ett antal insatsområden är redan beslutade i rådsförordningen (RF) och i handlingsplanen (HP) eller genom särskilda projektbeslut (PB) och i landsbygdspropositionen (LP). Dessa är:

- tematiskt arbete med gröna näringar (HP)
- tematiskt arbete med blå näringar (PB),
- mångfald i landsbygdsutveckling (LP),
- innovationer (RF),
- Leadermetoden (RF),
- Internationellt nätverkande (RF)

Kansliet återkommer med en inventering av insatserna som styrgruppen har som utgångspunkt för sin fortsatta planeringsprocess vid mötet under september.

Rangordning av de specifika målen 2019-2020

Styrgruppen fick under mötet i tre omgångar parvis välja de behov som de ansåg mest angelägna att arbeta med kommande år. Urvalet gjordes från dokumentet med sammanställningen från behovsspaningen. Samtidigt formulerade de specifika mål som bör uppnås för att behoven ska anses åtgärdade med nätverksinsatser 2019-2020. Utifrån listan av specifika mål fick närvarande ledamöter fördela fem prickar vid de som var och en ansåg är viktigast. Det resulterade i följande rangordning. (Antal ”prickar” anges i parantes efter varje mål.)

- 1) Medlemsorganisationernas förmåga att stödja utvecklingen av nya affärsmöjligheter på landsbygden har ökat (9 p)
- 2) Medlemsorganisationerna har utbytt erfarenheter nationellt och internationellt vilket lett till ökad förståelse och engagemang i landsbygdsutveckling (6 p)
- 3) Medlemsorganisationernas förmåga att engagera och involvera nyanlända (6 p) och fler unga (4 p) i landsbygdsutveckling har ökat. Alla aktiviteter ska bidra till ökad jämställdhet (2 p). Detta gäller även att främja entreprenörskap och nya jobb.
- 4) Medlemsorganisationernas kunskap om de förbättringar som behövs för att programmets mål ska nås har ökat. (4 p)
- 5) En kontaktpunkt för Leader har skapats och medlemsorganisationernas kunskap om och engagemang för leadermetoden har ökat (4 p)
- 6) Information om programmets möjligheter har spritts till medlemsorganisationerna, allmänhet och potentiella stödmottagare (3 p)

7) Medlemsorganisationerna anser att Landsbygdsnätverket bidragit till samarbete kring innovationer för att stärka landsbygdernas utveckling, många innovationsprojekt inom EU-satsningen EIP-Agri, ett aktivt innovationsnätverk såväl nationellt som internationellt och många innovativa idéer i olika landsbygdsutvecklingsinitiativ. (3 p)

8) Medlemsorganisationernas kunskap om ekosystemtjänster, med särskilt fokus på miljö och klimat, har ökat. (2 p)

9) Beslutsfattare i olika sektorspolitiska områden och opinionsbildare ska ha fått en ökad kunskap, utifrån våra medlemmars samlade erfarenheter, om hur beslut i olika områden har en inverkan på att nå målen i de tre EU-programmen. (2 p)

Därutöver kom styrgruppen fram till ett horisontellt mål som handlade om att nätverket i olika verksamhetsområden indirekt och direkt ska bidra till nationella livsmedelsstrategin.

Närvarande ledamöter fick också fördela fem prickar för de kluster av behov som var och en ansåg vara viktigast bland de behov som identifierats som utgångspunkt för att formulera de specifika målen. Detta blev nödvändigt för att kunna avgränsa de annars ganska vida specifika målen. I följande matriser framgår resultatet från prioriteringarna, både vad gäller specifika mål (kolumner) och vad gäller bakomliggande behov (rader).

Prioriterade behov om mångfald och ickediskriminering (12 p)	1) nya affärs-möjligheter	2) att utbyta erfarenheter	3) mångfald och jämställdhet	4) kunskap för att bättre nå program-mens mål	5) kontakt -punkt för Leader	6) informationspridning om programmens möjligheter	7) samarbete kring innovationer	8) ökad kunskap om ekosystem-tjänster, klimat, etc	9) att bidra till landsbygds-säkring
Kunskapsutbyte om att engagera unga.			X						
Förstärka jämställdhetsperspektivet	X		X						
Aktiviteter inom integration. Sammanföra aktörer som på olika sätt jobbar med detta, både inom olika organisationer men också inom olika projekt.			X						

Prioriterade behov om Smart Villages (11 p)	1) nya affärs- möjligheter	2) att utbyta erfarenheter	3) mång- fald och jäms- tälldhet	4) kunskap för att bättre nå program- mens mål	5) kontak- t-punkt för Leader	6) infor- mationsprid- ning om pro- grammens möjligheter	7) sam- arbete kring innova- tioner	8) ökad kunskap om ekosystem- tjänster, klimat, etc	9) att bidra till landsbygdss- äkring
Medverka ENRDs Smart Villages och främja utvecklingen av smarta, moderna, hållbara byar i Sverige.	X	X	X		X		X	X	X
Lokalekonomi - det är grunden för att kunna vidareutveckla den lokala utvecklingen. Projektmedel är bra som start, men att skapa cirkulära, lokala ekonomier är helt nödvändigt för att den positiva trenden ska fortsätta. Det är dags för en nytändning. Det finns många metoder som vi kan vidareutveckla tillsammans, civilsamhälle, offentlig sektor och företagare tillsammans.	X		X					X	
Inriktning klimat då denna fråga är svår att arbeta med och behöver ett sektorsövergripande arbetssätt.								X	

Prioriterade behov om arena för möten (9 P)	1) nya affärs- möjligheter	2) att utbyta erfarenheter	3) mångfald och jämställdhet	4) kunskap för att nå program- mål	5) kontaktpunkt för Leader	6) informations- spridning om pro- grammens möjligheter	7) sam- arbete kring innova- tioner	8) ökad kunskap om ekosystem- tjänster, klimat, etc	9) att bidra till landsbygds- äkring
Arena för att många organisationer kan mötas för erfarenhetsutbyte av nya arbetssätt. Få in tankar, idéer och kunskap.	X	X		X					
Plattform för lärande och samverkan.	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Prioriterade behov om att sprida utvärderingar/nya program (6 p)	1) nya affärs- möjligheter	2) att utbyta erfarenheter	3) mångfald och jämställdhet	4) kunskap för att nå program- mål	5) kontaktpunkt för Leader	6) informations- spridning om pro- grammens möjligheter	7) sam- arbete kring innova- tioner	8) ökad kunskap om ekosystem- tjänster, klimat, etc	9) att bidra till landsbygds- äkring
Samla och sprida kunskap om vad som skapar gynnsamma förutsättningar för landsbygdsutveckling. Prata mer om allt positivt som landsbygden står för. Det är gemensamma frågor för civilsamhälle, näringsliv och myndigheter. Utmana den urbana normen och visa en sann bild av landsbygder/platsens unika betydelse för utveckling. Landsbygdens affärsdrivande verksamhet måste belysas i syfte att minska klyftorna mellan stad och land.									X

Prioriterade behov om att sprida utvärderingar/ nya program (6 p)	1) nya affärs- möjligheter	2) att utbyta erfarenheter	3) mång- fald och jämslaldhet	4) kunskap för att bättra program- mens mål	5) kontak- t-punkt för Leader	6) infor- mationsprid- ning om pro- grammens möjligheter	7) sam- arbete kring innova- tioner	8) ökad kunskap om ekosystem- tjänster, klimat, etc	9) att bidra till landsbygdss- äkring
Sprida lärdomar från programutvärderingarna till intressenterna.	X	X	X	X				X	X
Medverka till förberedelserna av ny programperiod.									X

Prioriterade behov om att informera om stödmöjligheter (4 p)	1) nya affärs- möjligheter	2) att utbyta erfarenheter	3) mång- fald och jämslaldhet	4) kunskap för att bättra program- mens mål	5) kontak- t-punkt för Leader	6) infor- mationsprid- ning om pro- grammens möjligheter	7) sam- arbete kring innova- tioner	8) ökad kunskap om ekosystem- tjänster, klimat, etc	9) att bidra till landsbygdss- äkring
Göra insatser i de delar av programmet där intresset/efterfrågan är låg.				X		X			
Kunskap om stödmöjligheter.						X	X		
Bra initiativ reder sig utan stöd, men nätverk behövs.				X			X		

Prioriterade behov om digitalisering (4 p)	1) nya affärs- möjligheter	2) att utbyta erfarenheter	3) mång- fald och jämsällhd et	4) kunskap för att bättre nå program- mens mål	5) kontak t-punkt för Leader	6) infor- mationsprid- ning om pro- grammens möjligheter	7) sam- arbete kring innova- tioner	8) ökad kunskap om ekosystem- tjänster, klimat, etc	9) att bidra till landsbygdss äkring
Digitaliseringens betydelse för landsbygdsutveckling.	X	X	X				X	X	

Prioriterade behov om att bidra till Livsmedelsstrategin (4 p)	1) nya affärs- möjligheter	2) att utbyta erfarenheter	3) mång- fald och jämsällhd et	4) kunskap för att bättre nå program- mens mål	5) kontak t-punkt för Leader	6) infor- mationsprid- ning om pro- grammens möjligheter	7) sam- arbete kring innova- tioner	8) ökad kunskap om ekosystem- tjänster, klimat, etc	9) att bidra till landsbygdss äkring
Våra aktiviteter kan direkt eller indirekt bidra till Livsmedelstrategins genomförande	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Prioriterade behov om att stärka konkurrenskraften i naturbaserade näringar (4 p)	1) nya affärs- möjligheter	2) att utbyta erfarenheter	3) mång- fald och jämsällhd et	4) kunskap för att bättre nå program- mens mål	5) kontak t-punkt för Leader	6) infor- mationsprid- ning om pro- grammens möjligheter	7) sam- arbete kring innova- tioner	8) ökad kunskap om ekosystem- tjänster, klimat, etc	9) att bidra till landsbygdss äkring
Främja samverkan mellan utbildningsanordnare och branscher - både näringsliv och arbetstagarorganisationer, och utveckla strukturer för att synliggöra kvalitet, öka	X	X	X						

Prioriterade behov om att stärka konkurrenskraften i naturbaserade näringar (4 p)	1) nya affärsmöjligheter	2) att utbyta erfarenheter	3) mångfald och jämställdhet	4) kunskap för att nå programmens mål	5) kontakt för Leader	6) informationspridning om programmets möjligheter	7) samarbete kring innovationer	8) ökad kunskap om ekosystemtjänster, klimat, etc	9) att bidra till landsbygdsåkring
attraktionskraften och säkra kompetensförsörjningen för verksamheter och företag i naturbaserade näringar									
Fortsätta jobba gemensamt med aktiviteter för konkurrenskraften i jordbruket. Främja fler satsningar där miljö är en konkurrensfördel. Hitta bra kombination av miljö och ekonomi.	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Förbättra situationen för både producent och konsument i blå näringar	X	X		X	X	X	X	X	X
En mer effektiv och begränsad plattform för fortsatt dialog mellan professionell naturturism, företrädare för ideella organisationer och myndigheter och offentliga aktörer. Jobba vidare med naturturism. Arbetsgruppen för naturturism behöver utvecklas och kan bli ett viktigt stöd för att arbeta vidare utifrån den strategi för naturturism som tagits fram. Det är många aktörer som berörs av naturturism och därför måste det	X	X		X	X	X	X	X	X

Prioriterade behov om att stärka konkurrenskraften i naturbaserade näringar (4 p)	1) nya affärs- möjligheter	2) att utbyta erfarenheter	3) mång- fald och jämslaldhet	4) kunskap för att bättra nå program- mens mål	5) att kontak- t-punkt för Leader	6) infor- mationsprid- ning om pro- grammens möjligheter	7) sam- arbete kring innovationer	8) ökad kunskap om ekosystem- tjänster, klimat, etc	9) att bidra till landsbygdss äkring
utvecklas tätare samarbeten både på lokal, regional och nationell nivå.									

